Aruba, toen en nu...

Toerisme in de jaren '80: een broodnodige bron van inkomsten

De belangrijkste peiler van de economie van Aruba de laatste decennia is toerisme. Wij gaan in deze serie de geschiedenis van het toerisme op ons eiland na. Sinds de jaren '50 (Basi Ruti en het Aruba Caribbean Hotel) heeft er een continue bouw van hotels en restaurants plaatsgevonden.

door **Evert Bongers**

Een hotel dat inmiddels niet meer paste tussen de relatieve reuzen aan Palm Beach en in tamelijk haveloze staat verkeerde, was het Basi Ruti Hotel. Eind 1978 werd deze 'property' verkocht aan de 'Playa Linda Development Company'. Deze maatschappij begon in 1980 aan de bouw in fasen van het tweede timeshare hotel op het eiland: het Playa Linda Resort. Later werd de naam van de ontwikkelaars gewijzigd in 'Sun Development Co' die onder andere het 'Casa del Mar'(1986) en 'Costa Linda Beach Resort' bouwde (1991) aan het begin van Eagle Beach. Raymond Maduro als projectontwikkelaar van de Sun Resorts, Aruba Beach Club, Casa del Mar, Playa Linda en Costa Linda en later Tierra del Sol, heeft een belangrijke rol gespeeld in de *timeshare*-ontwikkeling op Aruba.

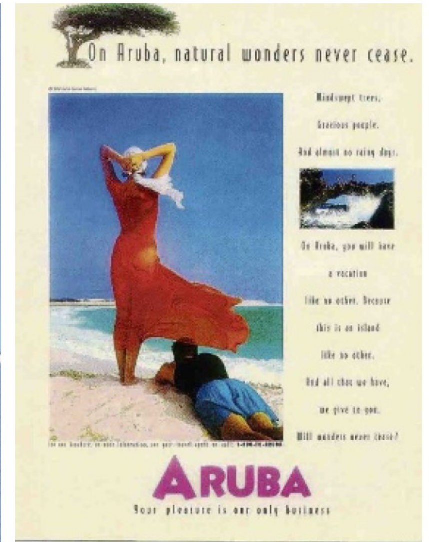
In 1977 werd gestart met een tijdelijke Hotel Vakschool in een deel van het voormalige San Pedro Hospitaal. In november 1979 werd de Aruba Hotel Business School geopend. Het werd gefinancierd door het EEG Ontwikkelings Fonds dat acht miljoen dollar investeerde. Twee- tot driehonderd studenten konden worden ingeschreven op deze opleiding die deels school, deels hotel was, het Bushiri Beach Resort, naast de containerhaven in Oranjestad. Momenteel maakt de opleiding deel uit van de Enseñansa Profesional Intermedio: de EPI.

In 1965 hadden enkele pioniers van het hotelwezen op Aruba de handen ineen geslagen en de Aruba Hotel Association (AHA) gesticht. Doel was het ontwikkelen van de Arubaanse economie door middel van het toerisme. Oprichters en eerste bestuursleden waren onder andere Lorenzo Arends van de Cactus Inn, Ike Cohen van het Strand Hotel en Rory Arends en Michael Kuiperi van het Aruba Tourism Bureau. Aanvankelijk waren alleen hotels lid van deze organisatie, maar aan het eind van de jaren '70 werden ook andere ondernemingen die met het toerisme te maken hadden erbij betrokken. De naam veranderde toen in Aruba Hotel and Tourism Association (AHATA). Deze organisatie vertegenwoordigt nu de privé sector in het toerisme, in nauwe samenwerking met de Aruba Tourism Authority (ATA), die onder de overheid valt. Als directeuren van de ATA fungeerden in de loop der jaren Michael Kuiperi, Lorenzo Arends, Rory Arends, Remigio Wever, Jan van Nes, Myrna Jansen en momenteel Ronella Croes.

De jaren '80 kenden de bouw en opening van een serie hotels op verschillende plaatsen; de ondernemersfamilie Mansur bouwde het La Cabana Beach Resort aan Eagle Beach, waarnaast de familie Van Schayk het Amsterdam Manor Beach Resort neerzette. Naast de oude molen verrees het The Mill Resort en in Noord het Caribbean Palm Village van zakenman Johnny Chemaly. Aan Palm Beach was tussen het Americana Hotel en Playa Linda altijd een behoorlijk groot terrein gereserveerd voor de eventuele komst van een hotel van de meest luxe klasse. Dit kwam er uiteindelijk: het Hyatt Regency Aruba Resort, geopend in 1990. Uiteraard was er in alle grotere hotels ook een casino te vinden.

Aruba poster, 1987

Advertentie van ATA.

De jaren '80 kenmerkten zich door een scherpe daling in olieprijzen en dat veroorzaakte een behoorlijke devaluatie van de Venezolaanse bolivar. Daarmee kwam de stroom Venezolaanse toeristen bijna helemaal tot stilstand, een behoorlijke klap voor de hotelindustrie en voor de Arubaanse economie in het algemeen. De devaluatie van de bolivar in 1983 bracht een grote schok te weeg voor de winkelstand die gewend was geraakt aan het "dame dos" (geef er maar twee) van de alles kopende Venezolanen. Aruba herstelde zich snel door zich op de Texaanse markt te begeven om de klappen op te vangen.

Eén van de 'lokale' ondernemingen in het toerisme die het aandurfde om ondanks de barre vooruitzichten met iets geheel nieuws te komen, was de Divi Corporation die onder leiding van Roger Corster het Alhambra Casino and Shopping Bazaar in 1984 in twaalf weken uit de grond stampte. De shopping bazaar, ontworpen door lokale architect Jan Hubert, had als primeur 'night time shopping' en in het 'Entertainment Center' waren het Aladdin Theatre en de Roseland Ballroom veelbezochte bestemmingen voor het uitgaanspubliek van de jaren '80.

Het jaar 1986 was op vele gebieden een jaar waarin er grote veranderingen voor Aruba plaatsvonden: de Status Aparte ging in voor het eiland, de Lago raffinaderij ging dicht, de overheid verloor daardoor een derde van haar inkomsten en de werkeloosheid steeg in een klap naar 20 procent. Aruba moest het over een andere boeg gooien wat betreft haar voornaamste bron van economische activiteiten en dat werd het toerisme: verschillende hotelprojecten werden ontwikkeld, met wisselende resultaten.

In Oranjestad werd een opgespoten ondiepte naast het Wilhelminapark tot ontwikkeling gebracht door de Amerikaan Marc Swain. De Swain Wharf bevatte, behalve een shopping mall, ook een hotel. Zakenman Eduardo de Veer kreeg toestemming om bij de panden die hij had in het centrum van de stad een hotel te bouwen. Daarvoor moest wel de oude politiewacht het veld ruimen. Het werd door Venezolaanse aannemers gebouwd en werd uiteindelijk door de Sonesta Group gemanaged. Als 'beach property' werd een open stuk in het rif ter hoogte van het begin van de landingsbaan van de airport ontwikkeld: het Sonesta Island, door middel van shuttleboten verbonden met de lobby van het hotel.

wordt vervolgd.

Roger Coster, Walter Wiggins en Betico Croes bij de opening van het Alhambra Casino, dec. 1984.

Aruba Beach Club en Casa del Mar op Punta Brabo.